

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Бевзюк Ангеліна Костянтинівна

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ. 66

Піть Ігор Юрійович

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗА СКОЄННЯ
АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОСТУПКІВ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД 68

Данілов Олександр Дмитрович

ПРАВОВИЙ СТАТУС КЕРІВНИКА АПАРАТУ СУДУ ЯК СПЕЦІАЛЬНОГО СУБ'ЄКТА
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ. 72

Зільберт Валентина Сергіївна

МАТЕРІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ: СУБ'ЄКТНИЙ СКЛАД
ТА АНТИКОРУПЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ 75

Костюк Михайло Анатолійович

ДО ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГУ ТА ЗМІСТУ ГАРАНТІЙ ДЕРЖАВИ ЩОДО ВИКОНАННЯ
СУДОВИХ РІШЕНЬ. 77

Малюта Владислав Васильович

ЩОДО РОЗМЕЖУВАННЯ СФЕРИ ДІЇ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО АДМІНІСТРАТИВНУ
ПРОЦЕДУРУ» ТА ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН» ПРИ РОЗГЛЯДІ
СКАРГ 80

Негара Олена Віталіївна

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ НАДАВАЧІВ ПУБЛІЧНИХ
ПОСЛУГ 82

СЕКЦІЯ 2. АКТУАЛЬНА ГРАНІ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

Завальнюк Володимир Васильович

НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: СУЧАСНІ ПРАВОВІ ВИКЛИКИ 86

Мельничук Ольга Степанівна

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОВИХ ДОКТРИН У КОНТЕКСТІ ГАРМОНІЗАЦІЇ ПРАВОВОЇ
СИСТЕМИ УКРАЇНИ З ACQUIS EC 89

Кравченко Сергій Петрович

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ДОКТРИНИ ПРАВА 93

Чувакова Ганна Михайлівна

АНОМАЛІЇ ГАЛУЗЕВОЇ ЮРИДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 96

Рязанов Михайло Юрійович

НОРМАТИВНИЙ ФАКТ ЯК ФОРМА АКТУАЛІЗАЦІЇ ПРАВОВОЇ СПАДЩИНИ. 98

Антошина Ірина Володимирівна

ІНФОРМАЦІЙНА ФУНКЦІЯ ПРАВА У ЦИФРОВУ ЕРУ 102

Ковбасюк Степан Валерійович

ДО ПИТАННЯ ПРО КРИТЕРІЇ ІЕРАРХІЗАЦІЇ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ. 105

Іванчук Віра Євстафіївна

ЗАВДАННЯ ПРАВОВОГО МОНІТОРИНГУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ
ПРАВА. 107

Грунь Олександр В'ячеславович

ЩОДО ПЕРСПЕКТИВ ВПЛИВУ ІКТ НА ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ. 110

Лисак Станіслав-Юрій Юрійович

РОЗВИТОК АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННИХ
ТРАНСФОРМАЦІЙ 113

СЕКЦІЯ 3. ІСТОРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Аніщук Ніна Володимирівна

ВНЕСОК ОЛЕКСАНДРИ ЄФИМЕНКО У РОЗВИТОК ЖІНОЧОГО РУХУ НА ПОЧАТКУ
XX СТ. 116

2. Іванчук В. Є. Правовий моніторинг: стан та шляхи вдосконалення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 9. С. 712–716. URL: <http://lsej.org.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/2-uncategorised/154-9-2022>

3. Оніщук І. І. Концепція правового моніторингу в Україні. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2014. № 2. С. 135–151. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/16565520-097a-427c-88e2-cb28b6f45c14/content>

Ключові слова: правовий моніторинг, завдання правового моніторингу, реалізація права, нормативно-правовий акт.

Key words: legal monitoring, legal monitoring tasks, implementation of law, regulatory legal act.

Грунь Олександр В'ячеславович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри загальної теорії права та держави*

ЩОДО ПЕРСПЕКТИВ ВПЛИВУ ІКТ НА ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

У сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства та цифрової трансформації правового простору особливого значення набуває дослідження впливу інформаційно-комунікаційних технологій (надалі – ІКТ) на ключові елементи юридичної діяльності, зокрема на правову комунікацію. З огляду на зростання ролі цифрових платформ, використання сервісів заснованих на технологіях штучного інтелекту, мережевих форм взаємодії, традиційні підходи до розуміння правової комунікації зазнають суттєвої трансформації, що потребує їх переосмислення на теоретико-правовому рівні.

Інформаційно-комунікаційні технології є невід'ємною складовою сучасного суспільства та отримали закріплення на всіх рівнях правового регулювання. Так, в тексті Окінавській хартії глобального інформаційного суспільства, проголошено, що «Інформаційно-комунікаційні технології (ІТ) розширюють можливості, приносять користь та об'єднують людей у всьому світі, дозволяють громадянам світу висловлюватися, знати та поважати один одного. Вони також мають величезний потенціал для подальшого розвитку економіки, покращення добробуту країн та сприяння зміцненню соціальної згуртованості, а отже, процвітання демократії. Тому доступ до цифрових можливостей має бути відкритим для всіх» [8].

В національному законодавстві України інформаційно-комунікаційні технології визначено як: «...результат інтелектуальної діяльності, сукупність систематизованих наукових знань, технічних, організаційних та інших рішень про перелік та послідовність виконання операцій для збирання, обробки, накопичення та використання інформаційної продукції, надання інформаційних послуг» [6].

Перехід до цифрових моделей взаємодії сприяє підвищенню ефективності, оперативності та прозорості правових процесів, водночас формуючи нові стандарти професійної юридичної діяльності.

З цього приводу С. В. Ківалов зазначає: «...основною метою інформаційних технологій є оптимізація наших часових витрат на здійснення саме професійної діяльності, а також якісний і оптимальний та оперативний відбір потрібної для цього інформації» [4, с. 9].

У представленому контексті актуалізується необхідність комплексного аналізу як сучасних форм реалізації правової комунікації, так і перспектив її розвитку під впливом ІКТ, що дозволяє виявити нові закономірності функціонування права в умовах цифрової реальності.

Слід погодитися із В. Д. Великодним, що «Впровадження сучасних технологічних рішень сприяє підвищенню оперативності прийняття управлінських рішень, забезпечує ефективний обмін інформацією та створює умови для своєчасного реагування на виклики інформаційного суспільства. Однак успіх цього процесу залежить не лише від технічних аспектів, а й від розбудови правового поля, удосконалення організаційних процесів і постійного підвищення кваліфікації кадрів» [2, с. 263].

Інформаційно-комунікаційні технології здійснюють системний трансформаційний вплив на правову комунікацію, переводячи її з традиційних форм у цифрове середовище та змінюючи характер взаємодії суб'єктів права.

В енциклопедії сучасної України зазначено, що «...правова комунікація – суб'єкт-суб'єктна форма взаємодії в процесі інтеракції для розв'язання складних проблем у сфері права, під час яких відбувається обмін інформацією, спрямований на досягнення результату» [3].

Цікавим, з наукової точки зору, є висловлений О. М. Макеєвою підхід до розуміння правової комунікації як «... спеціального комплексу, який містить у собі різноманітні інформаційні конструкції, є багатовекторним процесом розвитку професійних контактів між учасниками правових дій, який може здійснюватися та реалізовуватися в усній і писемній формі у ході створення, тлумачення та застосування правових норм» [5, с. 72].

Враховуючи зазначені положення, під правовою комунікацією в сучасному правовому просторі слід розуміти багаторівневу, системно організовану та технологічно опосередковану форму взаємодії суб'єктів права, що реалізується у процесі створення, тлумачення та застосування правових норм і передбачає обмін юридично значущою інформацією, в тому числі, і з використанням ІКТ.

А. С. Токарська слушно зауважує, що «Теорія правової комунікації пов'язана із уявленням про те, що право є формою людської комунікації, тобто воно пов'язане із мовою і з тим, як мова спроможна передавати людям необхідні їм правила поведінки таким чином, щоб їхня поведінка підпорядковувалася тим стандартам як загальнообов'язковим правилам» [7, с. 40].

Впровадження електронних сервісів, платформ і алгоритмічних інструментів, заснованих на технологіях штучного інтелекту, зумовлює перехід до мережевої, асинхронної та доступної моделі комунікації, що характеризується підвищеною швидкістю обміну інформацією, стандартизацією процедур і зростанням прозорості правових процесів.

Водночас така трансформація супроводжується появою нових ризиків, зокрема у сфері захисту персональних даних, цифрової нерівності та алгоритмічної упередженості, що актуалізує необхідність забезпечення балансу між ефективністю цифрових інструментів і гарантіями прав людини. У цьому контексті правова комунікація постає як комплексна, технологічно опосередкована система, яка потребує подальшого теоретико-правового осмислення та нормативного вдосконалення.

Враховуючи зазначені положення, В. А. Бондаренко та О. М. Федішин, зазначають: «Правова комунікація є ключовим аспектом юридичної професії, оскільки охоплює широкий спектр способів комунікації, що використовуються в різних правових контекстах. Це вимагає високого професіоналізму, уваги до деталей, об'єктивності, ясності та точності, своєчасності, конфіденційності, послідовності тощо. Професіонали в галузі права повинні знати особливості правової комунікації, щоб бути ефективними у своїй роботі, від складання юридичних документів до представлення аргументів у суді. Дотримуючись цих особливостей, професіонали в галузі права можуть переконатися, що їхня комунікація є дійсно ефективною, доцільною та відповідає інтересам їхніх клієнтів» [1, с. 18].

Відтак, перспективи впливу інформаційно-комунікаційних технологій на здійснення правової комунікації пов'язані з подальшою цифровізацією правового простору, що зумовлює перехід до інтегрованих, інтелектуалізованих та автоматизованих форм взаємодії суб'єктів права. Очікується посилення ролі штучного інтелекту та аналітичних систем у забезпеченні правового консультування, прийнятті рішень і супроводі юридичних процедур, що сприятиме підвищенню ефективності, оперативності та прогнозованості правової комунікації.

Водночас розвиток цифрових платформ і мережевих сервісів формуватиме нові моделі правової взаємодії, орієнтовані на відкритість, доступність і персоналізацію правових послуг. Разом із тим, зазначені тенденції актуалізують необхідність нормативного врегулювання питань відповідальності, захисту даних та забезпечення рівного доступу до цифрових правових ресурсів, що визначатиме подальшу еволюцію правової комунікації як складової цифрової правової реальності.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко В. А., Федішин О. М. Значення та особливості правової комунікації: зарубіжний досвід. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. №1. 2023. С. 15-19. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.01.1>

2. Великодний В. Д. Інформаційно-комунікаційні технології в координації діяльності прокуратури та органів публічного управління: порівняльно-правовий аспект. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 3. С. 259-263. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-3/60>
3. Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/article-883672> (дата звернення: 24.03.2026).
4. Ківалов С. В. Інформаційно-комунікаційні технології в освітньому процесі в галузі права. *Актуальні проблеми політики*. Вип. 64. 2019. С. 6-20. DOI: <https://doi.org/10.32837/app.v0i64.185>
5. Макеева О. М., Літвінчук Б. С. Правова комунікація органів державної влади як засіб взаємодії в інформаційно-правовому просторі. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право*. 2024. Вип. 81(1). С. 68-72. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.81.1.10>
6. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 01.12.2022 № 2807-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20/ed20221201#n22> (дата звернення: 24.03.2026).
7. Токарська А. С. Правова комунікація: теорія і її практика. *Журнал східно-європейського права*. 2016. № 25. С. 38-44.
8. Okinawa Charter on the Global Information Society. Adopted at the Group of Eight (G-8) Summit in Late July 2000. URL: <https://g7.utoronto.ca/summit/2000okinawa/finalcom.htm> (дата звернення: 24.03.2026).

Ключові слова: Інформаційно-комунікаційні технології, інформаційне суспільство, правова комунікація, правовий простір, суб'єкти права, цифрове середовище, юридична діяльність.

Key words: information and communication technologies, information society, legal communication, legal space, subjects of law, digital environment, legal activity.

Лисак Станіслав-Юрій Юрійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри загальної теорії права та держави*

РОЗВИТОК АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Корупція становить деструктивне соціально-правове явище, яке системно впливає на функціонування держави, підриваючи засади демократії, принципи законності та економічну стабільність. Її негативний вплив проявляється у зниженні авторитету держави та інституцій публічної влади, девальвації моральних цінностей у суспільстві, а також у проникненні кримінальних практик у сферу публічного адміністрування, суспільних відносин та корупцію в судовій системі [2, с. 350]. Крім того, корупція послаблює економічні та політичні основи державності, стримує надходження іноземних інвестицій і сприяє розширенню тіньового сектору економіки.